

- національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 6, частина 1. 2016. С. 147–150.
4. Левковська Т.В. Економічні проблеми легкої промисловості України / Т.В. Левковська // Інноваційна економіка. 2013. № 3 (41). С. 41–47.
 5. Плотніченко І.Б. Сучасний стан та перспективи розвитку швейної промисловості України / І.Б. Плотніченко. URL: http://www.arhive.nbu.gov.ua/portal/natural/2012_739/17pdf.
 6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
 7. П'янкова О.В. Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів / О.В. П'янкова, О.С. Ралко // Економіка та суспільство. #5 / 2016 Мукачево: Мукачівський державний університет, 2016. С. 65–71.
 8. Iakymchuk T. Enterprises background / Tetiana Iakymchuk, Oleksandra Ralko / Restructuring and Ecology: Current Situation. Country Report. Monograph. Vilnius Szczecin – Kyiv: Vilnius University, University of Szczecin, National University of Food Technologies, Institute of World Economy and International Relations. Published by Kaunas Faculty of Humanities of Vilnius University, 2013, p. 254–259.
 9. Національний класифікатор України ДК 009:20010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчого комітету від 11.10.2010 № 457.

УДК 336.02:658.1+37.091.217

Сембер С.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Ужгородського національного університету
директор Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і гуманітарних досліджень
Національної академії наук України*

Чубарь О.Г.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Ужгородського національного університету
старший науковий співробітник
Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і гуманітарних досліджень
Національної академії наук України*

Матьовка Т.В.

*кандидат економічних наук,
науковий співробітник
Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і гуманітарних досліджень
Національної академії наук України*

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В «ТРИКУТНИКУ ЗНАЇ»

Стаття присвячена аналізу законодавчо-нормативних документів України в сферах освіти, науки та функціонування підприємств, які здійснюють інноваційну діяльність. Визначено основні інструменти та джерела фінансування опорних точок «трикутника знань» (установ освітнього, науково-дослідного спрямування та підприємств-реципієнтів інновацій), а також зв'язків між ними. На основі отриманих результатів вироблено висновки та окремі пропозиції щодо доповнення законодавства для розширення та підвищення ефективності фінансування «трикутника знань»

Ключові слова: «трикутник знань», зв'язки в «трикутнику знань», закон, фінансові інструменти, дослідження, наука, реципієнти інновацій, інновації, інноваційна діяльність.

Sember S.V., Chubar O.G., Matyovka T.V. НОРМАТИВНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В «ТРЕУГОЛЬНИКЕ ЗНАНИЙ»

Статья посвящена анализу законодательно-нормативных документов Украины в сферах образования, науки и функционирования предприятий, осуществляющих инновационную деятельность. Определены основные инструменты и источники финансирования опорных точек «треугольника знаний» (учреждений образовательного, научно-исследовательского направления и предприятий-реципиентов инноваций), а также связей между ними. На основе полученных результатов сформулированы выводы и отдельные предложения по дополнению законодательства для расширения и повышения эффективности финансирования «треугольника знаний»

Ключевые слова: «треугольник знаний», связи в «треугольнике знаний», закон, финансовые инструменты, исследования, наука, реципиенты инноваций, инновации, инновационная деятельность.

Sember S.V., Chubar O.H., Matyovka T.V. REGULATORY PROVISION OF FINANCIAL INSTRUMENTS OF INNOVATIVE ACTIVITY IN THE 'KNOWLEDGE TRIANGLE'

Present article is dedicated to the analysis of the legal and regulatory documents in Ukraine in the fields of education, science and functioning of the enterprises dealing with innovative activity. The principal instruments and the sources of financing the reference points of the 'knowledge triangle' (i.e. the scientific and research institutions and innovation recipients), as well as the relationships between them have been defined. The results obtained resulted in certain conclusions and proposals concerning amending the legislation in order to extend and increase the efficiency of financing the 'knowledge triangle'.

Keywords: knowledge triangle, law, financial instruments, research, science, recipients, innovations, innovation activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Побудова сучасної інноваційної економіки в країні не можлива без системних скоординованих дій освітньо-наукових, дослідних організацій і підприємств, здатних до комерціалізації інноваційних продуктів і послуг на ринку. Дана співпраця повинна забезпечувати трансфер знань і технологій між так званими опорними точками «трикутника знань», які включають в себе освіту, дослідження та реципієнтів інновацій. Нормативно-правове середовище, законодавчо визначені правила та інструменти виступають важливими передумовами фінансового забезпечення «трикутника знань», його розгортання та підвищення ефективності, особливо за умов обмеженості ресурсної бази, несприятливого інвестиційного середовища та надзвичайно низької інноваційної активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності здійснювався групою українських та європейських фахівців проекту ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні», що виконувався в 2011 році. Також даному питанню багато уваги було приділено у національній доповіді «Інноваційна Україна 2020», яка підготовлена науковцями НАН України на чолі з академіком В.М. Гейцем у 2015 році. Аналізу життєздатності «трикутника знань» в Україні, в світовій практиці та на регіональному рівні присвячені роботи Бажала Ю.М., Бутурлакіної Т.О., Семів Л.К., Слави С.С. та ін.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз законодавства України в інноваційній, науково-дослідницькій, освітній та господарській сферах діяльності з виділенням основних фінансових інструментів для підтримки та супроводу «трикутника знань», визначення ефективності та практики їх використання в реаліях сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність «трикутника знань» полягає в тому, що розвиток конкурентоспроможної економіки країни в цілому та її регіонів можливий за рахунок постійної багатосторонньої взаємодії між вищою освітою, дослідженнями та реципієнтами інновацій (бізнесом). Активна співпраця та постійні комунікації між даними опорними точками трикутника, а саме – безперервний трансфер знань між ними, полегшує створення наукових досліджень у ринковій інновації, що забезпечує економічне зростання та формування дієвого інноваційного середовища, в тому числі на мезорівні.

Опрацювання діючої в країні законодавчої бази дало можливість виділити ряд фінансових інструментів, застосування яких є важливим для ефективної реалізації співпраці між опорними точками «трикутника знань» (рис. 1).

На рис. 1 перше число відображає кількість фінансових інструментів, які дають можливість створювати та комерціалізувати інновації певною опорною точкою чи зв'язками між ними, друге число – кількість нормативно-законодавчих документів, що регламентують використання даних інструментів.

Відмінною рисою економіки, заснованої на трансфері знань, є те, що інтелект нації визначає конкурентоспроможність сучасного суспільства. Центром відтворення інтелектуального потенціалу суспільства в багатьох країнах світу є університет, як єдина організація, де відбувається формування інтелектуальної еліти, яка потім працює в інших галузях виробництва знань [2, с. 119].

Рис. 1. Нормативне забезпечення «трикутника знань» фінансовими інструментами

Джерело: удосконалено та доповнено авторами на основі джерела [1, с. 199]

Опорна точка «освіта». Надання освітніх послуг в Україні, згідно ЗУ «Про вищу освіту» [3], забезпечуються вищими навчальними закладами (ВНЗ), інститутами післядипломної освіти, а також державними науковими установами, що підпорядковані НАНУ та національним галузевим академіям (у частині аспірантури та докторантури). На сьогоднішній день ситуація склалася таким чином, що фінансування даних організацій здійснюється в основному за рахунок державного (розпорядником коштів, що виділяються окремими статтями у бюджеті України щороку, є МОН або НАН України) та місцевих бюджетів (розпорядники – місцеві органи влади), а також спецфондів (оплата за навчання, підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації кадрів або за надання освітніх послуг). Аналізуючи законодавчу базу, слід відмітити, що фінансування освітніх послуг може здійснюватись також за допомогою інструментів благодійництва (благодійні пожертви, благодійні гранти, благодійні ендавменти), що регулюється через норми ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [4]. На жаль, дані інструменти в Україні практично не використовуються, хоча в економічно розвинених країнах є досить розповсюдженими. До прикладу, у США, Канаді, країнах Європи, Австралії, Японії досить активно застосовуються саме благодійні ендавменти (цільові ендавмент-фонди Гарвардського, Осакського, Торонтського, Кембріджського, Центрально-Європейського та ін. університетів), оскільки це практично невичерпне джерело додаткового фінансування. Суть даних фондів полягає в тому, що благодійні внески інвестуються, а вже прибутки від них використовуються ВНЗ чи науково-дослідними установами (НДУ) для задоволення відповідних потреб. Обсяги фондів ендавментів інколи можуть сягати до 40% загального бюджету ВНЗ і використовуються, в основному, для фінансування окремих кафедр та виділення додаткових виплат і стипендій для викладачів, дослідників і студентів [5].

Опорна точка «дослідження». У високорозвинених країнах основними розробниками інновацій являються університети. Проте в нашій країні це традиційно науково-дослідні установи, в першу чергу, структури НАН України. Однак, на сьогоднішній день в Україні спостерігається обмежене фінансування цих витрат з боку держави. Згідно ЗУ «Про інноваційну діяльність» [6] та ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність» [7], окрім виділених вище організацій, дослідною роботою мають право займатися також ВНЗ, державні ключові

лабораторії та центри колективного користування науковим обладнанням. Для заочочення здійснення інноваційних досліджень даним організаціям додатково надається можливість використання коштів від надання платних послуг, а також отримувати у тимчасове безоплатне користування наукове обладнання. Додатково у законодавстві виділяється можливість використання коштів цільових програм Національного фонду досліджень, однак на даний момент цей фонд не діє.

У відповідності з Митним та Податковим кодексами України (редакція від 01.01.2018р.) та Угодою між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво учасники інноваційних досліджень звільняються від сплати ввізного мита та податку на додану вартість з наукових приладів, обладнання, запасних частин і витратних матеріалів до них, реактивів, зразків, наукової літератури в паперовому та електронному вигляді, що ввозяться в Україну для забезпечення власної наукової та науково-технічної діяльності (крім підакцизних товарів), а також звільняються від сплати податку на прибуток та всіх інших аналогічних податків і зборів з грантів що надаються Європейським Співтовариством учасникам Української Сторони для підтримки їхньої наукової та технологічної діяльності, отриманої вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт [8, 9, 10, 11].

Ще одним додатковим джерелом коштів для наукових досліджень НДУ та ВНЗ є Державний фонд фундаментальних досліджень, який на конкурсній основі (через гранти) здійснює їх підтримку. Кошторис видатків даного фонду затверджуються МОН за погодженням з Мінфіном (Постанова КМУ «Про державний фонд фундаментальних досліджень») [12]

Опорна точка «реципієнти» представлена економічними суб'єктами – підприємствами, промисловими та технологічними парками, а також бізнес-інкубаторами. В основному всі вони фінансуються за рахунок власних коштів підприємств та засновників парків, трохи рідше позиками інших юридичних чи фізичних осіб. На жаль, додаткові фінансові інструменти, що передбачені в правовому полі, використовуються досить рідко. Хоча, аналізуючи законодавчу базу, слід зазначити, що альтернатив отримання державної фінансової підтримки є досить багато. Так, згідно із ЗУ «Про інноваційну діяльність», підприємства та технологічні парки мають можливість скористатися коштами Державного бюджету України та місцевих бюджетів (державні та регіональні програми), які використовуються для часткового (до 50%) безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) інноваційних проектів (на умовах співфінансування), повної чи часткової компенсації відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів; надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів; майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків. Фінансова підтримка реципієнтів додатково здійснюється на конкурсній основі спеціалізованими державними небанківськими інноваційними фінансово-кредитними установами з урахуванням пріоритетів державної інноваційної політики. Як правило, кошти на функціонування даних установ розподіляє Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [6]. Також, згідно ЗУ «Про Національну програму

сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» створено ряд фондів підтримки малого бізнесу, в т.ч. інноваційного спрямування, які на грантовій основі здійснюють цю діяльність [13]. На конкурсній основі підтримує реципієнтів й Українська державна інноваційна компанія та її регіональні відділення, діяльність яких регулюється ЗУ «Про інноваційну діяльність» [6]. За наявності багатьох, визначених законодавчо, джерел і можливостей фінансування суб'єктами економіки інноваційних заходів і проєктів, діє значний стримуючий і навіть гальмуючий фактор цих процесів, який полягає в тому, що, держава, створюючи фонди, спеціалізовані фінансово-кредитні установи, затверджуючи державні чи регіональні програми, завжди робить застереження про їх фінансування в межах наявних коштів. Таким чином, за умов обмеженого фінансування постійної системної підтримки суб'єкти інноваційного процесу не отримують, що робить його фрагментарним, малим за масштабами та неефективним.

Для технологічних парків, згідно ЗУ «Про індустріальні парки» та Митного кодексу України надаються цільові субсидії у вигляді сум ввізного мита при ввезенні в Україну для реалізації проєктів нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні [8, 14]

Важливим і доступним фінансовим інструментом, який намагаються активно використовувати підприємства в Україні, є прискорена амортизація, механізм якої передбачений Податковим кодексом України [9]. За рахунок неї у розвинених країнах фінансується близько 65-70% усіх інвестицій на підприємстві [15].

Ще одним джерелом фінансування ризикованих інноваційних проєктів для підприємств різних форм господарювання може і повинно стати венчурне інвестування, яке нормативно визначено Господарським кодексом України, ЗУ «Про інститути спільного інвестування», ЗУ «Про наукові парки» [16, 17, 18]. Проте у даних нормативних документах не розроблено конкретного механізму дії венчурних фондів, що суттєво сповільнює їх розвиток і діяльність, хоча даний тип фінансування за кордоном є одним з основних інструментів активізації інноваційних процесів, технологічного оновлення інноваційних підприємств. Головна перевага венчурного фінансування полягає в готовності інвесторів перейти на себе високі ризики інноваційної діяльності.

Проведене дослідження дає підстави зробити висновки, що такі опорні точки «трикутника знань», як «дослідження» та «реципієнти» мають набагато більші можливості у застосуванні фінансових інструментів (рис. 1, табл. 1). Для них виділяється по 8/9 інструментів та 7/10 нормативних документів відповідно. Помітно відстає опорна точка «освіта», для якої виділено всього три фінансові інструменти (втричі менше від двох інших точок) та два законодавчо-нормативні документи.

Доцільно наголосити на тому, що ефективне функціонування «трикутника знань» передбачає обов'язкову безперервну взаємодію та трансфер знань між його опорними точками. Більше того, слід визнати, що без системної ефективної взаємодії опорних точок, які здебільшого виконують лише окремі функції в інноваційному ланцюгу, процеси не будуть успішними, оскільки для цього важливою є постійна взаємоузгоджена діяльність в сферах освіти, науки і бізнесу, спрямована на досягнення спільної мети – виробництво інноваційного продукту

Таблиця 1

Нормативне забезпечення фінансових інструментів опорних точок «трикутника знань»

Опорні точки ТЗ / фінансові інструменти, джерела / нормативні, законодавчі акти		
Освіта	Дослідження	Реципієнти інновацій (підприємства)
Кошти державного та місцевих бюджетів ЗУ «Про вищу освіту»		Державне (комунальне) інвестування, іноземне інвестування <i>Господарський кодекс України</i>
Приватні кошти (спеціальний фонд ВНЗ, кошти засновників) ЗУ «Про вищу освіту»	Приватні кошти (спец. фонд ВНЗ, кошти засновників) ЗУ «Про вищу освіту» ЗУ «Про інноваційну діяльність»	Кошти Державних інноваційних фінансово-кредитних установ ЗУ «Про інноваційну діяльність» Постанова КМУ «Питання Державної інноваційної фінансово-кредитної установи»
Благодійні пожертви, благодійні гранти, благодійні ендавменти ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації»	Благодійні пожертви, благодійні ендавменти, гранти ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації» ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Власні чи запозичені кошти ЗУ «Про інноваційну діяльність»
	Фінансування через цільові програми Національного фонду досліджень ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Венчурні фонди ЗУ «Про інститути спільного інвестування» ЗУ «Про наукові парки»
	Тимчасове безоплатне користування науковим обладнанням ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Податкові пільги (ввізне мито) ЗУ «Про індустриальні парки» <i>Митний кодекс України</i>
	Плата за надавані платні послуги ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Фінансова підтримка виконання інноваційних проектів (у межах коштів бюджетів розвитку відповідних рівнів: повне безвідсоткове кредитування, часткове (до 50 %) безвідсоткове кредитування, повна чи часткова компенсація відсотків, надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів ЗУ «Про інноваційну діяльність»
	Податкові пільги (ввізне мито, ПДВ, податок на прибуток) <i>Митний кодекс України</i> <i>Податковий кодекс України</i> <i>Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво</i>	Кошти Фонду сприяння розвитку малих підприємств ЗУ «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» Кошти Української державної інноваційної компанії (раніше Державний інноваційний фонд) ЗУ «Про інноваційну діяльність» Постанова КМУ «Питання Державного інноваційного фонду»
	Адресне фінансування за рахунок коштів Державного фонду фундаментальних досліджень ЗУ «Про інноваційну діяльність» Постанова КМУ «Про державний фонд фундаментальних досліджень»	Прискорена амортизація <i>Податковий кодекс України</i>

Джерело: складено авторами за результатами опрацювання законодавчих і нормативних документів

та отримання прибутків від його реалізації в промислових масштабах.

Зв'язок «освіта-реципієнти». Спеціальних фінансових інструментів, які б давали додаткові можливості для стимулювання інноваційної діяльності безпосередньо у даному зв'язку, окремо не виділяється. Фінансування здійснюється виключно на договірних засадах між закладами освіти та підприємствами і передбачає використання як державних, так і приватних коштів.

Зв'язок «освіта-дослідження» забезпечується аналогічними фінансовими інструментами, що і відповідні опорні точки. Однак додатково наукові парки можуть використовувати кошти Державних інноваційних фінансово-кредитних установ, що зазначено у Постанові КМУ «Питання Державної інноваційної фінансово-кредитної установи» [19].

Найбільшою кількістю організацій, які можуть впроваджувати інновації, забезпечується зв'язок «дослідження-підприємства». До них належать наукові та технологічні парки, основними джерелами фінансових ресурсів та інструментами їх використання є кошти замовників, фінансові надходження від діяльності парків; вітчизняні та іноземні інвестиції; благодійні внески; кошти державного та місце-

вих бюджетів; кошти, отримані від оренди державного майна; венчурне фінансування та прискорена амортизація. Також учасники парків звільняються від сплати ввізного мита на інноваційні технології, обладнання. Дані інструменти регулюються тими ж нормативними документами, що і опорні точки «дослідження» та «реципієнти».

Згідно ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» технологічні парки додатково можуть скористатися фінансовою підтримкою виконання інноваційних проектів (у межах коштів бюджетів розвитку відповідних рівнів) на повне безвідсоткове кредитування, часткове (до 50 %) безвідсоткове кредитування, повну або часткову компенсацію відсотків, надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів [20]

Структурами забезпечення зв'язку «дослідження-реципієнти» є бізнес-інкубатори, інноваційні центри та центри трансферу технологій (ЦТТ). Основним документом, що регулює їх діяльність, є наказ від 27.12.2010р. № 1 Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації «Про затвердження примірних статутів та методичних рекомендацій» [21]. Згідно даного документу джере-

Таблиця 2

Нормативне забезпечення фінансових інструментів зв'язків між опорними точками у «трикутнику знань»

Зв'язки у ТЗ / фінансові інструменти, джерела / нормативні, законодавчі акти		
Освіта-підприємства	Освіта-дослідження	Дослідження – підприємства
Кошти державного та місцевих бюджетів, приватні кошти (спец. фонд ВНЗ, кошти засновників) <i>ЗУ «Про вищу освіту»</i>	Кошти державного та місцевих бюджетів <i>ЗУ «Про вищу освіту»</i> <i>ЗУ «Про наукові парки»</i>	Державне (комунальне) інвестування, іноземне інвестування <i>Господарський кодекс України</i>
		Кошти державного та місцевих бюджетів; кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i>
	Кошти Державних інноваційних фінансово-кредитних установ <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i> <i>Постанова КМУ «Питання Державної інноваційної фінансово-кредитної установи»</i>	
Власні кошти чи запозичені кошти <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i>	Приватні кошти (спец. фонд ВНЗ, кошти засновників) <i>ЗУ «Про вищу освіту»</i> , <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i> <i>ЗУ «Про наукові парки»</i>	Власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i>
	Благодійні пожертви, благодійні гранти, благодійні ендавменти <i>ЗУ «Про благодійну діяльність та благодійні організації»</i> Благодійні внески <i>ЗУ «Про наукові парки»</i>	Благодійні внески <i>ЗУ «Про наукові парки»</i>
	Гранти <i>ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»</i>	
	Податкові пільги (ввізне мито, ПДВ, податок на прибуток) <i>Митний кодекс України</i> , <i>Податковий кодекс України</i> <i>Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво</i>	Венчурне фінансування <i>ЗУ «Про наукові парки»</i>
		Податкові пільги (ввізне мито) <i>ЗУ «Про індустриальні парки»</i> <i>Митний кодекс України</i>
		Кошти ДПП <i>ЗУ «Про індустриальні парки»</i>
		Фінансова підтримка виконання інноваційних проєктів (у межах коштів бюджетів розвитку відповідних рівнів: повне безвідсоткове кредитування, часткове (до 50 %) безвідсоткове кредитування, повна чи часткова компенсація відсотків, надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проєктів <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i> <i>ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»</i>
		Кошти Української державної інноваційної компанії (раніше Державний інноваційний фонд) <i>ЗУ «Про інноваційну діяльність»</i> <i>Постанова КМУ «Питання Державного інноваційного фонду»</i>
		Державні гарантії щодо погашення кредитів комерційних банків, наданих для придбання технологій та їх складових (для окр. груп підприємств) <i>ЗУ «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»</i>
		Пряме бюджетне фінансування та співфінансування; відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у банках; кредити за рахунок коштів державного бюджету, кредитів (позик) і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії; субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам; податкові, митні та валютні преференції. <i>ЗУ «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»</i>
		Прискорена амортизація Податковий кодекс України

Джерело: складено авторами за результатами опрацювання законодавчих і нормативних документів

лами фінансування їх діяльності є: кошти міжнародних фондів, програм грантів і кредитів; кошти зацікавлених міністерств, місцевих адміністрацій (через механізми державних, регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва); кошти учасників інкубаторів; кошти спонсорів та інвесторів; кошти комерційних структур і приватних осіб, зацікавлених у роботі інноваційних центрів; венчурне фінансування. Що стосується ЦТТ, то вони додатково можуть використовувати доходи від реалізації товарів, робіт, послуг; доходи від господарської діяльності; дивіденди (доходи, відсотки), отримані по акціях, облігаціях, інших цінних паперах і вкладах; доходи, отримані від власності ЦТТ.

Окремо слід виділити такі організаційні структури, як науково-дослідні підприємства та організації, дослідно-конструкторські підприємства та організації, конструкторсько-технологічні підприємства та організації, дослідно-технологічні підприємства та організації, проектно-конструкторські підприємства та організації. Дані підприємства, окрім приватних коштів засновників, можуть претендувати на участь у бюджетних програмах сприяння їх розвитку, які щорічно передбачаються у Державному бюджеті України, а також користування коштами спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

Узагальнюючи вище наведену інформацію, слід відзначити, що зв'язок «освіта-реципієнти інновацій» практично не охоплений законодавчою базою, і це певною мірою пояснює недостатність комунікацій між навчальними закладами та підприємствами в Україні та виступає фактором невідповідності рівня підготовки й компетенцій фахівців сучасним потребам роботодавців. Найбільше охоплення фінансовим інструментарієм притаманно для зв'язку «дослідження-підприємства», адже в даному випадку 11-ма законодавчо-нормативними документами передбачено 13 фінансових інструментів, що слід визнати позитивною характеристикою, яка повинна сприяти інтенсифікації інноваційних процесів в країні (проте на практиці таке потужне нормативне забезпечення не спрацьовує). Зв'язок «освіта-дослідження» покритий удвічі меншою кількістю інструментів – 5 фінансових інструментів та 9 нормативних документів (табл. 2).

Для забезпечення ефективного розвитку «трикутника знань» важливим є інституціонально-організаційне середовище та територіальна близькість між його учасниками, що в контексті проведення інноваційної діяльності виводить цей трикутник на рівень регіонів. Саме на цьому рівні формуються комунікативні та виробничі зв'язки між опорними точками, приймаються управлінські рішення. У зв'язку з цим регіональним органам влади теж необхідно активно брати участь у розбудові сприятливого бізнес-клімату і забезпечувати підтримку відповідної інноваційної інфраструктури: створення інкубаторів, кластерів різних типів і наукових парків з метою полегшення комерціалізації інновацій в регіоні; затвердження і виконання регіональних інноваційних програм; здійснення організаційної та ресурсної підтримки підприємств, що провадять інноваційну діяльність, в тому числі за рахунок такого організаційно-фінансового механізму, як державно-приватне партнерство (ДПП). Опорні точки самі по собі, які б розвинуті та активні вони не були, не зможуть гарантувати повномасштабного, якісного та інтенсивного інноваційного процесу. Забезпечення цього можливе лише завдяки постійно діючим зв'язкам між ними.

Висновки з проведеного дослідження. Опрацювання та систематизація законодавчих і нормативних документів вказує на наявність досить великої кількості фінансових інструментів, здатних сприяти ефективному функціонуванню «трикутника знань» в країні. Серед опорних точок найбільшою мірою такими інструментами забезпечені реципієнти інновацій (підприємства), а серед зв'язків – «реципієнти-дослідження». Найменше інструментами «покрита» освіта та її зв'язки як з підприємствами, так і з дослідженнями. Виділений дисбаланс можна пояснити тим, що ще з радянських часів на ВНЗ переважно покладалась освітня функція, вони практично не займалися науковими дослідженнями, як це характерно для західної практики.

Задля активізації існуючого фінансового інструментарію слід змінювати підходи до державного фінансування досліджень та підтримки інноваційного розвитку, в тому числі на рівні регіонів. При застосуванні пільг і преференцій для суб'єктів інноваційних процесів доцільно наголос робити не на фіскальній компоненті, в якій зацікавлена держава, а на стимулюючій (преференції з оподаткування, пільгові кредити, компенсація відсоткових ставок тощо), усвідомлюючи високі ризики, що переймають на себе реципієнти інновацій, а також високу витратність наукових, в першу чергу, фундаментальних, досліджень.

Важливим кроком спрощення та прискорення комерціалізації інновацій повинен стати подальший розвиток ринку венчурного капіталу та функціонування венчурних фондів, механізмів крауtfандингу та ендамента, міжнародних та національних грантів, сучасних інноваційних платформ, за допомогою яких можна акумулювати фінансові ресурси для реалізації проектів і стартапів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Слава С.С. Перспективи розвитку трикутника знань в Україні / Слава С.С. // Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти. Випуск 2. – Херсон: Грін Д. С., 2017. – С. 190-205.
2. Калиновская Т.Г., Косолапова С.А., Прошкин А.В. Треугольник знаний как фактор инновационного развития // Современные наукоемкие технологии. – 2010. – № 10. – С. 118-120.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 № 5073-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
5. Рябков К., Покідіна В. Ендамент у вищій освіті: світова практика і українське сьогодні // Проект «Популярна економіка: ціна держави» 20 листопада 2015 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://cost.ua/files/endowment_report_2015-11-20-final.pdf.
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
8. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво Україна, ЄС; Угода, Міжнародний документ від 04.07.2002р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_194.
11. Довідник N 87/2 інших податкових пільг станом на 01.04.2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ST002248.html

12. Постанова КМУ «Про державний фонд фундаментальних досліджень» від 24.12.2001 № 1717. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1717-2001-%D0%BF>.
13. Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 21.12.2000 № 2157-III. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>.
14. Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.
15. Відтворювальний ресурс економічного зростання: особливості формування та нарощування / О. М. Луцків // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1(1). – С. 95-99.
16. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
17. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 № 5080-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>.
18. Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 № 1563-VI. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
19. Постанова КМУ «Питання Державної інноваційної фінансово-кредитної установи» від 15.06.2000 № 979. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/979-2000-%D0%BF>.
20. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 № 991-XIV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
21. Наказ від 27.12.2010 р. № 150 Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації «Про затвердження примірних статутів та методичних рекомендацій». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=07CSG3566A>

УДК 005.591.43:338.242(477)

Тонюк М.О.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки підприємств
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сьогодення актуальним питанням постає удосконалення системи оплати праці, яка є одним з головних чинників впливу на ефективність діяльності промислового підприємства. Статтю присвячено особливостям та трансформації оплати праці на підприємствах адекватно до змін їх кадрової політики в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: кадрова політика підприємства, оплата праці, сучасні умови господарювання, державне управління, заробітна плата, кадровий потенціал.

Тонюк М.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ОПЛАТИ ТРУДА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ КАДРОВОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В современном мире актуальным вопросом является совершенствование системы оплаты труда, которая является одним из главных факторов повышения эффективности деятельности промышленного предприятия. Статья посвящена особенностям кадровой политики и трансформации оплаты труда на предприятиях в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: кадровая политика предприятия, оплата труда, современные условия хозяйствования, государственное управление, заработная плата, кадровый потенциал.

Tonuik M.O. THE TRANSFORMATION OF WAGES IN THE CONTEXT OF MODERN PERSONNEL POLICY OF THE ENTERPRISE

Today important issue is improve the wage system, which is one of the main factors increasing the efficiency of industrial enterprises. The article refers to features of personnel policies and transformation wages in enterprises under current economic conditions.

Keywords: labourfirm'spolicy, labourpayment, modern economic terms, government regulation, sallary, Human Resources prospects.

Постановка проблеми. Для підвищення темпів розвитку економіки України необхідно зробити рішучий крок щодо розбудови соціально-орієнтованої економіки, основною метою якої є найбільш повне задоволення потреб людини та забезпечення гідної якості життя кожного громадянина країни. Значну роль у формуванні економіки нового типу відіграють докорінні перетворення у соціально-трудовах відносинах на підприємствах. Такі перетворення потрібні тому, що в даний час відбувається освоєння проривних технологій виробництва та реалізація інноваційних управлінських рішень в промисловості та сільському господарстві, що потребує висококваліфікованих кадрів і зміни кадрової політики національних підприємств.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Різні аспекти формування і розвитку кадрової політики на підприємствах останнім часом досліджу-

вались багатьма науковцями. Особливої уваги у цьому напрямі заслуговують роботи Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О. [1] та Дериховської В. І. [2]. Але в цих дослідженнях майже не зосереджено увагу на трансформації оплати праці, хоча цей аспект є одним з основних при впровадженні будь-яких нововведень, що орієнтовано на підвищення ефективності суб'єктів господарювання.

Постановка завдання:

- визначити основні причини недосконалості оплати праці;
- розглянути основні проблеми раціональної оплати праці та запропонувати шляхи їх вирішення;
- встановити вплив державної та регіональної політики на вдосконалення систем оплати праці.

Основною метою даної статті є винесення для загального обговорення результатів дослідження щодо вдосконалення системи оплати праці. Об'єктом